

EDINOST

206 Adelaide St. W.

Toronto 1, Ont.

“Authorized as second class mail,

Post Office Department, Ottawa”

# Edinost

BOJ PROTI PREOSTANKOM

FASIZMA — PROTI ČRNI RE-

AKCIJI — JE BOJ ZA MIR IN

VARNOST V SVETU!

CENA NAROČNINI:

Za Kanado in USA.

Za eno leto \$3.00

Za pol leta 1.75

## SLOVENSKO PREBIVALSTVO GONE A ODKLANJA NOVE LJUDSKOŠOLSKKE KNJIGE

Trst — (Tanjug) Zavezniška vojaška uprava v coni A je začela v zadnjih tednih, tik pred zaključkom šolskega leta, razdeljevati nove slovenske šolske knjige za ljudsko šole. Slovenski otroci pa so si že sami preskrbeli svoje šolske knjige, in sicer “Naše besede” in “Svobodna pota”, ki jih je izdal šolski oddelek PNOO-ja za Slovensko Primorje in Trst, ki jih pa ZVU (Zavezniška vojaška uprava) noče priznati kot šolske knjige.

Slovenski otroci in njihovi starši so se na svoje slovenske knjige tako navezali, da nočejo pod nobenim pogojem sprejeti novih vsiljenih knjig. Žene-matere iz Vo-

## Uspešen Slovenski Dan v Val D'Orju

Tukaj se je vršil zadnji teden “Slovenski Dan”, ki ga je priredil najnovejši odsek Zveze Kanadskih Slovencev. Na prijaznem prostoru pri “Jacola Mine”, so se zbrali Slovenci in Slovenke iz Malartic-a, Val D'Orja in bližnje okolice, ki so tako v veseli družbi manifestirali svoje narodno rodoljubje napram svojem bratstvu in sestram v stari domovini. Nekoliko rojakov iz Norande in Kirkland Lake, se je tudi vdeležilo, posebno pa so se vdeležili sobratih Hrvati in Srbi.

Pestrost programa je bil okrašen z velepomembnimi napisi na mizah. Na srednji mizi se je videl napis “Naš Trst”, zatem na drugih Tržič, Beljak, Gorica in pa v sami sredini Ljubljana. Ko je bila zabava v najlepšem teku sta nastopila kot govornika, urednik Edinosti, Jurij Matešič in major jugoslovanske armade, sedanjí svetovalec poslaništva v Ottawi, Branko Vukelič. Bila sta navdušeno pozdravljena z strani vdeležencev in posebno v teku govora, ko sta na poseben način orisala mednarodni položaj in stanje stvari v Jugoslaviji.

Opis o Slovenskem dnevu v Val D'Orju pričemo v prihodnji izdaji tega lista.

# Tekoče Naloge Vlade Ljudske Republike Slovenije

## GOVOR PREDSEDNIKA VLADE, MIHE MARINKA PO LJUBLJANSKEM RADIU

Vse od osvoboditve je bilo delo vlade Ljudske republike Slovenije pod vodstvom njenega dosedanjega predsednika tov. Kidriča in v smislu velikih usmeric, ki jih je dal maršal Tito. Usmerjeno na gospodarsko obnovo in izgradnjo LRS kot sestavnega dela Federativne Ljudske republike Jugoslavije. Ob poštovanem in siljajem delovnem poletu našega ljudstva, ob intenzivnem delu naših vođačev in oblastnih uradnikov, ki so bili do sedaj uspešni, pred nami stoji nadaljevanje tega dela v smislu čim večjega utrjevanja pridobitve naše borbe, v smislu dokončne obnove in izgradnje, v smislu ustvarjanja vseh pogojev za boljše in srečno življenje delovnega ljudstva.

Kot doslej so naše glavne naloge pretežno gospodarskega značaja. Tudi boj s preostanki reakcionarnih sovražnikov se vrši predvsem na gospodarskem področju. Naši sovražniki so pričakovali, da bomo nesposobni dobojevati z njimi tudi gospodarski boj. Računali so, da ne bomo kovi velikim težavam, pomanjkanju in neredu. Računali so, da nas bo vse to oviralo pri izgradnji naše politične in gospodarske državne zgradbe na novih temeljih. Sovražnik po svojem vojaškem in političnem porazu še ni položil orožja in skuša prav na gospodarskem področju z izrabljanjem naših gospodarskih težav, z zakulisnim prispeptavanjem, s prikrito sabotažo nadaljevati svoje reakcionarno delo. Naši gospodarski uspehi so zato tudi ogromni politični uspehi nad reakcionarnimi silami.

**IZGRADNJA OBLASTI**

Pred nami je prvič naloga: do-

## MOLOTOV ODLOČNO NA STRANI SKLEPOV VELIKIH SIL

Tretji dan zasedanja mirovne konference je podal obširen in historijske važnosti govor, sovjetski minister za zunanje zadeve in načelnik sovjetske delegacije, Vječeslav Molotov. V svojem govoru je navedel resna dejstva, ki so pred Zdrženimi narodi in sicer da se doseže pravičen sporazum v smeri trajnega in pravičnega miru ter poravnane storjenih napake po prvi svetovni vojni.

Toda Molotov je hkrati opozoril na omahovanje pred temi problemi in zlasti v kolikor se tiče kazni agresorjev ter vojnih zločincev. Dejal je: Sovjetska zveza se zaveda rezultata zmagave Zdrženih narodov, ki so jo izvojevali edino v skupni in vzajemni pomoči nad silami fašizma. Prav zaradi tega dejstva je končno pravilno in pravično, da mirovna konferenca sprevidi te dejstva, da sprejme sklepe in dodeli plačanje vojnih reperacij državam, ki so bile tako strašno prizadete z vojno, ki jo je povzročil nemški in italijanski fašizem. Reparacije je treba odplačati ne samo delno, kakor se zdi primerno posameznim zastopnikom, kateri omahujejo pred dejstvi ob določanju kazni agresorjev in vojnih zločincev, ampak polna odplačitev in poravnave napak storjenih po prvi svetovni vojni. To se nanaša na fašistične države in njihove satelite.

Nadalje, Molotov je predložil konferenci nevarnost prenovljenih fašističnih elementov. Posebno je ukazal na fašistični režim generala Franka v Španiji, ki je bil postavljen z pomočjo Hitlerjevih in Musolinijevih bajonetov, kateri pa kakor razvidno daja zaslonbo

## Dr. Štampar predsednik MO zdravja

Pred nekaj dnevi na zdravstveni konferenci Zdrženih narodov je izvoljen jugoslovanski predstavnik Dr. Andrija Štampar za predsednika začasnega odbora Mednarodne Organizacije za zdravje.

Dr. Štampar je v mednarodnih krogih znan kot posebni večak glede problemov narodnega zdravja in je upati, da bo z svojimi velikimi izkušnjami kot predsednik te organizacije doprinesel k rešitvi velikih nalog, ki so pred njo.

Dr. Štampar je rojen v Hrvatski leta 1888 in je izvršil zdravstveni pouk na Dunaju 1918 leta. Od tega časa je delal kot zdravnik v različnih bolnicah. 1931 leta je prišel v Zdržene države kot gost Rockefellerjeve ustanove, ter 1932 leta na poziv kitajske vlade in tedanje Lige Narodov, je odšel na Kitajsko kjer je ostal do 1936 leta. Ostal je v Ženevi pri Ligi Narodov do 1937 leta. Napisal je mnoge knjige na polju narodnega zdravja.

Ceneč velike sposobnosti dr. Štampar, vlada FLRJ ga je poslala kot delegata Jugoslavije na zasedanje Sveta Zdrženih narodov za socialne in ekonomske probleme.

## NAŠA OBNOVA

Za obnovo Slovenije imamo že doslej odobrenih skupaj 1.225.000.000 din zveznih in republiških kreditov. V to vsoto so všteta velika dela na naših železnicah, v industriji, na cestah in 120 milijonov kredita za obnovo podeželja. Ta številka je obenem najzgovornejši dokaz, kako neosnovani so poskusi sovražnikov nove Jugoslavije, ki bi hoteli prikazovati položaj Slovenije danes v enakoliči, kakor ga je imela v stari Črni. Naši ljudje imajo v sebi toliko moči, da bo naša organizacija gradnja dosegla izpolnitev postavljenih nalog. Najvažnejša od vseh je gradnja železniške proge pri Borovnici, nato slede velika dela v industriji, betoniranje tržaške ceste, ki ga moramo letos dovršiti do Vrhnike, in tlakovanje ceste Ljubljana-Ježica. Nekatere naloge, ki jih opazujemo pri organizaciji dela, mobilizaciji delovne sile, gradbenega materiala, uvažanja norm itd. pri nepravilni in nezadostni skrbi za delavce (n. pr. na Borovnici) kažejo, da moramo vsi, posebno pa ministrstvo za gradnjo in ministrstvo dela ob sodelovanju sindikatov krepko za-

## AMERIŠKI ŽURNALIST POBIJA LAŽI DA SE V JUGOSLAVIJI PREGANJA VERO

...Montreal — Pred nekaj dnevi se je povrnil iz Evrope ameriški žurnalist, Milen Stettin, kateri je ob tej priliki podal naslednjo izjavo dopisniku montrealške Gazette:

“Niso resnična poročila, ki trdijo, da se v Jugoslaviji ubija duhovnike in preganja katoliško vero.”

“Nekateri duhovniki, ki so po osvoboditvi obsojeni na smrt, niso obsojeni za to, ker so duhovniki ampak za to, ker so skupaj z vstaši izvajali najstrašnejše zločine nad narodom. Med tem je v Jugoslaviji popolna svoboda veroauka in cerkvenih obredov. Vsakdo ima pravico na svoje verske nazore. Cerkve pa tudi lahko kritizira politiko ljudske oblasti in ako je kritika konstruktivna, se upošteva.”

Omenjeni dopisnik je prisostvoval obravnavi proti izdajalcu Draži Mihajloviču in ostalim. O razpravi pravi naslednje:

“Obsodba, ki je izrečena nad

## DR. BEBLER PODAL STALIŠČE JUGOSLAVIJE PO VPRAŠANJU TRSTA

Paris: — Dr. Aleš Bebler po-močanik ministra zunanjih zadev F.L.R. Jugoslavije je podal na vsi specialne komisije Svetovals-tva ministrov zunanjih zadev, katere se je vršila 18. julija — stališče Jugoslavije po vprašanju statusa Trsta.

V uvodu svojega govora je dr. Bebler naglasil, da bi odklonil vsaki nesporazum, da intervencija Jugoslovanskega delegata pred to komisijo, nikakor ne pomeni, da Jugoslavija sprejema odloke zunanjih ministrov 4 velikih sil po vprašanju Trsta in v obče o novi meji med Jugoslavijo in Italijo.

Zatem je Dr. Bebler citiral ar-gumente, katere je podal podpred-sednik Jugoslovanske vlade Kar-

delj v svoji izjavi, ko je poudar-jal, da narodi in vlada Jugosla-vije ne morejo sprejeti Pariške odloke.

Dr. Bebler je navedel vrsto novih argumentov, kateri v po-polnosti opravičujejo stališče Ju-goslavije, da se njej priključi ce-lokupna Julijska Krajina. On se je posebno opiral na zgodovino Trsta, počenši od sredine XVIII-veka in navedel veliko število pri-merov iz katerih se vidi, da je Trst kakor mesto in kakor pri-stanišče ter kakor industrijsko središče razvoj naroda njegovega zaledja, v prvi vrsti Slovencev in Hrvatov. “Leta 1918. . .” je rekel Dr. Bebler med drugim “ko je Trst imel trgovsko mornarico od 720.000 ton, niti eno plovno dru-štvo ni bilo italijansko. A ravno na podlagi razvoja pomorske plovsbe se je Trst izgradil kot in-dustrijsko mesto. Delavska moč v Tržaskih tovarnah je bila iz Sloveskega in Hrvatskega za-ledja. Tedaj italijanskega kapi-tala v Trstu v obče ni bilo. V industrijo Trsta je v glavnem uloženi Jugoslovanski in Avstrijski kapital. Italijanski kapital na katerega se danes toliko kaže v Trstu je nagrabljen z zaplem-bno Jugoslovanskih in Tržaških podvezitij.” Nato je Dr. Bebler obširno govoril o etničnem (na-rodnostnem) problemu Trsta in njegovega zaledja, naglašujoč, da napram množičnim primeram iz zgodovine Trsta je po-trebno, da spada pod isto suve-reniteto kot njegovo ostalo za-ledje.

Nadaljujoč na planu o interna-cionalizaciji Trsta je dr. Bebler podčrtal, da se eno pristanišče ne sme postaviti pod mednarodni su-verenitet samo zato, ker istočasno služi potrebam več držav. Po-trebno je, da bo pristanišče pri-padalo pod lokalni suverenitet, pod pogojem da podnaša nekatere omejevanja v zvezi z mednarodnim pravom uporabe. S tem v zvezi Dr. Bebler naglašja, da so vse države, katere so poleg Ju-goslavije najposredneje zaintere-sirane z vprašanjem Trsta, kot Čehoslovaška, Poljska, Madjarska Ukrajina, Albanija in Rumunija, izjavile da smatrajo; da je z med-narodnega stališča najpravičnejše rešenje da Trst pride pod Ju-go-slovansko suvereniteto in da bi suvereniteta Jugoslavije najbo-lje branila tudi njihove interese v Tržaškem prometu. Napram temu tudi tukaj ima po mednarodnem pravu Jugoslavija totalnost v pogledu Trsta.

Z ekonomskega stališča, področ-je katero ni potrebno eni državi a drugi je potrebno mora po pra-vici pripadati tej državi kateri je potrebno. Italija je v Tržaškem prometu sodelovala samo z 3.6 prometa, zato ker njej Trst ni bil potreben. . . Dr. Bebler je nato

podčrtal, da ima Jugoslavija vsled svoje varnosti pravico, da zahteva neposredno kontrolo nad Trstom, ker so bili jugoslovanski narodi stoletja napadani in ogrožani od svojih zapadnih sosedov. S tem Jugoslavija zahteva samo one pravice katere so priznane vsem Zdrženim narodom, katere so bile žrtve napada v drugi svetovni vojni; to je pravico na strate-gijske meje proti dočerašnjemu napadalcu. Ta meja Jugoslavije se ne more deliti ako se njej ne prizna pravice suverenosti in nadzora nad Trstom.

Dr. Bebler nato z velikim šte-vilom primerov dokazuje, da je Jugoslavija istotako potrebna Trstu, kakor je Trst potreban Ju-goslaviji.

Jugoslavija predstavlja glavno tržišče za industrijske proizvode Trsta in nudi vire surovin potre-bne Trstu kot naprimer: drva, ogelje, živina, žito in mnoge druge stvari. Izmed Trsta in Jugoslavije postoja gospodarsko edinstvo. Ko bi se to edinstvo razpalo, bi Trst brez dvoma mogel doživeti večjo krizo kot jo je preživel izmed dveh svetovnih vojn. V tem času je Italija spremenila Trst v sre-dišče vojne industrije za napadal-no vojno na katero se se je pri-pravljala. To se ne bo moglo več ponoviti, ker je v interesu vseh zaveznikov, da bo Trst demilita-riziran. Da se mu vrne prosperi-teta, mora Trst obnoviti svojo in-dustrijo, posebno ladjedelništvo katero je bilo tekom vojne okko-rodano, a ostalo svojo industrijo pa naj prilagodi potrebam tržišča.

Zatem je Dr. Bebler govoril o predlogu katerega je vlada F.L.R.J. predložila Svetu zunanjih ministrov za rešenje vprašanja Trsta. To je poznani predlog, da Trst postane član Jugoslovanske federacije, katerega status bi bil garantiran z mirovno pogodbo. Po tem predlogu bi italijanski prebivalci Trsta uživali vsa pra-va, ker bi bili vođači element re-publike, ker so v večini. Napre-dek Trsta bi bil zagotovljen, ker bi mu gospodarsko življenje v sku-pnosti z ostalim delom Jugoslovanskega ozemlja zagotovilo tržišče. Interesi drugih držav katere se nahajajo v zaledju Trsta, bi bili zagotovljeni z ustanovitvijo svo-bodnega pristanišča pod medna-rodno upravo.

Na koncu je Dr. Bebler izne-sel vse razloge, zaradi katerih Jugoslavija ne more sprejeti na-črta o Trstu kakor svobodnem te-ritoriju. O splošnem stališču Ju-goslavije do Trsta je Dr. Bebler podčrtal:

1. Jugoslavija prizna specialni karakter Tržaškega teritorija, ali smatra, da je narod Trsta zrel in pozvan, da sam s seboj upravlja.

2. Jugoslavija smatra, da de-Dr. Bebler podal stališče Ju-go-

(Dalje na 4 str.)

## "EDINOST"

Published weekly at

206 Adelaide St. W., Toronto, Ontario,  
by Edinost Publishing proprietor  
in Slovenian LanguageRegistered in the Registry Office for the City of Toronto  
on the 25th day of June, 1942, as No. 47939 C. P.

EDINOST

206 Adelaide St. W. Toronto, Ontario.

Izhaja vsako sredo v slovenskem jeziku. Naslov lista:

Dopisi brez podpisa se ne vpošteva. Rokopis nenaro-  
čenih člankov in dopisov se ne vrača.

## Demokracija v belih rokavicah

Marsikdo je že definiral pomen besedo demokracija. Toda menda nihče tolikokrat kakor oni, ki jo niso nikdar upoštevali in priznavali drugim. Taki imajo ob vsaki večji in bolj zapleteni zadevi vedno na krožniku "demokracijo", ki so jo v belih rokavicah pripravili deliti drugim bodisi v diplomatičnih ali pa uporniških zadevah.

N. pr. Indiji se deli v belih palačah v Londonu že leta in leta "demokracijo". Ob vsakem nastalem problemu, kadar pride "neposlušnost" med ljudstvo, je že demokracija "demokracijo" na mizi. Prinesejo ga posebni strožniki in sicer samo v belih in čednih rokavicah.

Sicer pa Indija ni v tem oziru edini primer, ki vživa "demokracijo" prinešeno v belih rokavicah. Mnogi drugi narodi v Aziji in Srednjem vzhodu so je prav tako deležni z strani Londona in Washingtona. Deležni so demokracije samo v besedi, ne pa v dejanju. Ker demokracija je: ali življenska ali pa sploh ni demokracija.

Tega načina "demokracije", ki je zapuščina umirajočega kapitalističnega sistema, se seveda poslužujejo tudi diplomati na zborovanjih, ki so mednarodnega pomena in obsega.

N. pr. g. Byrnes zastopnik Združenih držav Amerike na mirovni konferenci 21. zavezniških narodov je dejal: "Mi moramo dati priliko razvoju demokraciji tam, kjer je izlašena tiranija. Demokracijo pa ni mogoče uveljaviti z bajoneti."

Kdo bi mogel prigovoriti tako skladnim besedam, če ne pozna v čigar imenu predstavništva so izrečene? Toda g. Byrnes se hkrati prav dobro zaveda dejstva, da je komaj pred nekoliko dnevi pred tem zastopal stališče, ki je prav v nasprotju teh njegovih besed in to v zadevi Trsta in Julijske Krajine.

Resnica je, da se ne more uveljaviti demokracijo z bajoneti, pa prav tako ne z čednimi rokavicami, ki skušajo zaščititi napadalca in kazniti napadenega. Pa vendar se vse to dogaja v Trstu, namreč okupirani coni A. Tukaj na tem delu ozemlja, ki je slovensko in hrvaško, ki tvori vrata v svet slovenskemu in hrvaškemu narodu, oz. narodom nove Jugoslavije, se skuša uveljaviti "demokracijo" pod bajoneti britanske in ameriške vojske — skuša se odvzeti ozemlje, ki je izključno jugoslovansko in za svoj obstoj, kulturni in ekonomski razvoj odvisno od celotnega jugoslovanskega zaledja.

G. Byrnes nadalje v začetku svojega govora izjavil, da bodo Združene države, če bo to potrebno, zastopale interese malih narodov. Možakarska beseda! Toda kako je mizerna, če se pomisli, na ozemlje Trsta in Julijske Krajine, katero se smatra napraviti kot nekakšno samostojno oblast pod pokroviteljstvom Varnostnega sveta Združenih narodov. Če jo gledamo v tem svetlu, tedaj zgornje njegove besede niso možakarske niso diplomate, ampak trgovca, ki se ne ozira kako in na kateri način bi opeharil prodajalca.

Toda resnica je, da narod Združenih držav je eno, g. Byrnes in Wall Street sta drugo. To je obenem najbrž posledica njegovega stališča na zasedanju konference ministrov za zunanje zadeve, ko se je vred' z g. Bevinom tako strastno vrgel po zasedbi s krvjo in solzami premočeni Primorskimi Slovencev in Hrvatov — zemlji.

Upati je, da bodo ostali člani 21. narodov sedaj na mirovni konferenci sprevledili to strašno in neprimerljivo krivico. Upati je, da jih zbudi glas onih, ki so prelivali svojo kri ne samo v tej vojni, ampak skozi zadnjih 25 let v suženstvu Musolinijevega fašizma. Upati je, da bodo sprevledili goljufive spletke zastopnikov kot sta g. Byrnes in Bevin ter njima podobni, kateri eno zagovarjajo in drugo izvajajo. Upati je, da bo glas pravice zdramil zavest številnih delegacij, zastopnikov zavezniških narodov, da zavžejo namišljeno določevanje meje, da bodo resnično v tem in tudi v drugih takih ozirih zastopali voljo in pravice narodov. Da se bodo ravnali po načelih miroljubnega sveta, ki vodijo v poravnanje storjene krivice, uveljavljanje medsebojne kooperacije k zgraditvi trajnega in pravičnega miru.

Pozdravljena 13-ta konvencija  
S. N. P. J.

Uredništvo lista Edinost prirčno pozdravlja delegacijo 13-te konvencije Slovenske Narodne Podporne Jednote in se nada, da bo storila vse kar je v njeni moči tako za boljši napredek Jednote kakor tudi za skupnost Ameriških Slovencev v smeri proti rušiteljem mednarodnega edinstva in podžigalcem tretje svetovne vojne. Posebno pa, da bo konvencija glasno povedala vsem tistim, ki se zaganjajo na slovensko ozemlje in Trst, da je to last in lastnina slovenskega naroda.

V tem duhu želimo 13-ti konvenciji obilo uspeha.

TEKOČE NALOGE VLADE LJUD-  
SKE REPUBLIKE SLOVENIJE

(Iz 1 strani)

prostem razumu in instinktu, po svojih najboljših močeh, kakor smo pač vedeli in znali. V teku skupnega dela vseh narodov Jugoslavije smo že ustvarjali vse predpogoje za pravo načrtnost. Naši napori za dvig rentabilnosti, za čim večjo pocenitev proizvodnje, za čim skladnejše načine organizacije dela in upravljanja so ustvarili osnovo, in tako je zvezna skupščina lahko sprejela zakon o splošnem državnem načrtu, ki ustvarja podlago za organizirano načrtno delo na vseh področjih našega življenja. V smislu tega zakona je bila tudi izpolnjenost naša vlada s predsednikom planske komisije, ki ima za naloge ustvariti organizacijske predpogoje za načrt naše ljudske republike kot sestavni del načrta vse Jugoslavije.

Toda napačno je gledanje na gospodarski načrt, ki ga srečamo pri nekaterih ljudeh, češ, da je to samo vprašanje graditve načrta od zgoraj navzdol. Načrt, ki mu bo dala končno obliko načrtna komisija, mora nastati z dvigom iniciative in poletnosti od spodaj. Samo z vrha ni mogoče predvidevati in vključevati v načrt vseh neštetihih možnosti proizvodnje in ustvarjanja. Kdor bi čakali samo na to, kakšen delež ustvarjanja v državnem načrtu mu bo odrejen od zgoraj, ta prav gotovo ne bo v celoti zajel vseh konkretnih lokalnih možnosti proizvodnje, ali pa mu bodo naložene prevelike naloge, ki ne bodo ustvarljive. Gradnja gospodarskega načrta se mora vršiti hkrati od zgoraj in od spodaj. Presežek v izvrševanju postavljenega načrta pa bo itak skoraj vedno šel v korist realizatorjev načrta od spodaj.

Splošni gospodarski načrt bomo torej lahko zgradili na podlagi naših dosedanjih izkušenj, na podlagi iniciative si načrtno samo gradi in ustvarja življenje. Hkrati pa bomo zgradili ta načrt na podlagi izpolnjevanja postavljenih nalog od strani vseh naših odgovornih ministrstev in drugih organov oblasti.

Izgraditev občega načrta je zato naša tretja najvažnejša tekoča naloga, pred katero neposredno stojimo in ki nam mora omogočiti, da bomo že naslednje leto lahko pristopili v najvažnejših panogah k načrtnemu delu.

O OSTALIH NALOGAH IN  
NAPAKAH

Bilanca enega leta naše obnove, uspehi enoletnih naporov so kljub vsemu iskanju prave poti, kljub spotikanju, mnogim pomanjkljivostim in napakam vendarle o-gromni. Ko kritično gledamo na opravljeno enoletno delo, so nam doseženi uspehi v veliko moralno oporo, obenem pa so ustvarili tudi materialne možnosti, ki nam dajejo sile za premagovanje tekočih težav in dajejo predvsem tudi izkušnje za nadaljevanje našega dela.

Vzemimo naš dinar. Zamenjava starih okupatorskih novčanic v dinar, skoraj istovrstna uredba o plačah in mezdah, s fiksiranjem cen osnovnim življenjskim potrebščinam na 130 odstotkov predvojnene cene in podobni gospodarski ukrepi so prestali težko preizkušnjo. Zaradi velikega pomanjkanja življenjskih potrebščin, slabe organizacije prehrane in zamenjave blaga smo morali voditi težko borbo s špekulacijo. Dinar je začel izgubljati na veljavi, realna meza in s tem življenjski standard delovnega ljudstva je padel. V vsem našem državnem gospodarstvu nam je bil glavni cilj produkcija, ne oziraje se na stroške proizvodnje, samo da bi prišli do čim več lastnega blaga. Nov, pozitiven odnos delovnih množic, množičnih organizacij in zlasti sindikatov v produkciji, silen tekmovalen zagon nam je ogromno pripomogel, da smo izvajali veliko zmago nad tistimi brezvestnimi elementi, ki so skušali izkoristiti naše težave v korist svoje-ga osebnega bogatstva. Posledica tega je danes, da vrednost dinarja z vsakim dnem raste, realna meza in plača ter s tem življenjski standard se prav tako višja. V celi vrsti proizvodnih predmetov široke potrošnje imamo danes že možnost, da znižujemo njihovo prodajno ceno. Dosegli smo lepe uspehe v pocenitvi naše proizvodnje. Naš osnovni uspeh leži v dvigu produktivnosti dela.

Seveda pa se ne moremo ustavljati ob doseženih uspehih. Kontrolna komisija kot edinstvena centralizirana, vseobsegajoča državna kontrolna služba za vso Jugoslavijo je že po par mesecih svojega funkcioniranja ogromno pomagala ugotoviti mnoge neskladnosti, napake in odkrila tudi namerne zakamufirane sabotaže, ki bi jih brez nje gotovo še ne odkrili. Poleg tega se pri vseh odkritjih in ugotovitvah Kontrolne komisije opaža pozabljanje in puščanje v nemar principa, ki ga bi morali jemati za osnovo našega dela, namreč principa — vsakega po njegovih sposobnostih, vsakemu po njegovih zaslugah.

Mi smo doslej že spodbili osnovo anarhičnemu kapitalističnemu gospodarstvu, toda nismo še uspeli dovolj uveljaviti načrtnega gospodarstva. Trenutno smo skoraj na nekaki vmesni stopnji med enim in drugim. Forme našega gospodarskega funkcioniranja se še niso ustalile. Mnogo je še iskanja, eksperimentiranja. Na vsakem koraku se borimo s starimi navadami, starimi pogledi, s škodljivim zaletavanjem naprej. Prav pri naših poskusih uveljavljanja principa: vsakemu po njegovih zaslugah, najbolj občutimo neskladnost med starim in novim, saj ta princip zahteva že gotovo stopnjo organiziranosti.

Na splošno pa je še v premaro borbe za radikalno uveljavljanje tega načela v vseh panogah našega ustvarjalnega dela. Marsikje so od politike nagrajevanja po zaslugah še zelo daleč. Uredba o mezdah in plačah je ob času uvedbe brez dvoma pomenila o-gromen napredek. Danes pa ne zadovoljuje več v celoti. Ozko apliciranje te uredbe provzroča mnogo nepravilnosti pri nagrajevanju. O nekem splošnem povšečanju plač seveda ne more biti govora. Ta uredba more služiti za osnovo produkcijskim kalkulacijam, toda uporabljati jo je treba tako, da ne bo zavirala tekmovalnega elana v produkciji. Zastarela je z ozirom na kasnejše sprejete ustave, ki temelji na principu: vsakemu po njegovih zaslugah.

V produkciji bomo uredili to vprašanje s tem, da bomo pristopili k uvajanju norm in akorda vsehposod, kjer je to kakor koli mogoče. Uredba naj služi kot okvir in kot osnova za kalkulacijo, ne pa kot zaslonba lenim in saboterskim elementom.

Posebno vprašanje so specialisti v raznih strokah. Na vsak na-

čin je treba najti sredstva in načine, da se vsaj provizorično, v obliki nekakih dodatnih, nagrad reši problem specialistov in strokovnjakov, vsaj tistih, ki ob pre-nizkih plačah požrtvovalno delajo in ustvarjajo.

Na splošno je treba težiti za realnim povišanjem plač in to z dviganjem produktivnosti dela, s pocenitvijo produkcijskih stroškov, z izločanjem odvisnih posrednikov med producentom in potrošnikom, da bi blago po najkrajši poti in čim hitreje šlo iz tovarne v drobno prodajo, s preprečenjem odvisnih grosističnih pribitkov na odmerjeni dohodek. Na tak način bomo dosegli občutno znižanje cen življenjskih potrebščin široke potrošnje. Tako bomo tudi kmetom lahko zagotovili vrsto potrebnih industrijskih predmetov in s tem izboljšali njihov položaj in še bolj utrdili zvezo delavcev in kmetov.

Kontrolna komisija, ki je raziskovala vzroke zastojanja in dražitve industrijskih proizvodov je predvsem ugotovila hibe v izmenjavi blaga. Ukrepi, ki jih je predlagala, bodo omogočili, da bomo lahko v najbližji bodočnosti znižali cene.

Birokratizem v mnogih primerih postaja osnovna ovira pri doseganju naših uspehov. Zato moramo nadaljevati odločno borbo proti vsem pojavom birokratizma. Posebno ga moramo preganjati tam, kjer zadeva življenjske živce našega delovnega ljudstva. Kot primer takega birokratizma naših prehranjevalnih ustanov lahko navedemo vprašanje živine za zakol. Kmetje s predelov, kjer je suša uničila krmo, hočejo odprodati živino, ki je ne bodo mogli rediti. Navod se suho drži predpisov in dosedanjih norm v klavni živine in tako se dogaja, da se marsikateri kmet zateče k ilegalni trgovini na črno in s tem seveda občutno škoduje celotnemu našemu gospodarstvu.

Prav tako srečujemo pojave birokratizma v naši obnovi. Stara okostelena pojmovanja, stare tehnične norme, birokratizem na vsakem koraku ovira uspehe delovne-

ga poleta naših množic.

Opravi imamo z dvojnimi napakami. Na eni strani nas ovira balast starih nazorov in norm, na drugi strani pa zaletavanje naprej, preskakovanje razvojnih stopenj. Na eni strani prilagajevanje stari miselnosti, na drugi strani pa pozabljanje, da je naša družbena stvarnost, naša nova gospodarska struktura, zlasti v miselnosti ljudi še obremenjena s preteklostjo, s katero moramo računati, zato da bomo z njo lahko obračunali. Osnovna slabost je zaletavanje z ene skrajnosti v drugo. Imeti revolucionaren polet, pa istočasno znati koristno vključiti vse pozitivne elemente stare materialne osnove, znati vskladiti osebne materialne težnje z občo koristjo, to je sicer težko ali edino pravilno. Reševanje naših gospodarskih nalog je možno samo na tej osnovi.

Naši prosvetni politiki, kakor sploh vsemu našemu kulturnemu življenju, bomo tudi v bodoče morali posvečati vso pažnjo in storiti vse za to, da bo kultura dejansko postala last najširših ljudskih množic. Samo kultura, ki izhaja iz ljudstva in ki stremi h kulturnemu dvigu ljudstva na še višjo stopnjo, bo lahko postala vsebina življenja srečnega in svobodnega delovnega človeka. Že doslej smo imeli lepe primere visoke kulturne samodejavnosti našega ljudstva, kateremu je želja po kulturnem udejstevanju globoko u-sihrana. Paziti bomo morali, da s pravo pristno kulturno vsebino napolnimo vse oblike društvenega življenja in izrinemo vse lažne kulturne ostanke starega sveta.

Poleg naštetih osnovnih nalog pa stojimo seveda sredi mnogih perečih vprašanj, ki so sicer v teku reševanja, toda predstavljajo interes za najširše ljudske množice in katere bomo morali reševati v smislu splošnih načel na čim hitrejši, za ljudstvo čim boljše namene. Opozoril bi tu predvsem na probleme socialnega skrbstva in socialnega zavarovanja. Problem naših upokoencev je eden izmed najbolj žgočih socialnih proble-

mov. Delo na zveznem zakonu o socialnem zavarovanju se sedaj bliža h koncu. Problem je bil skrajno zamotan in težak zlasti zaradi tega, ker še nismo imeli ustaljene državne organizacije, ker še nismo smeli odločiti samo za delno zadovoljitev tistih, ki so bili doslej starostno zavarovani, ampak je bilo treba rešiti problem v celoti za vse ljudi, ki so v delovnih odnosih. Gospodarske pozicije naše države so sedaj že jasnejše in z večjo sigurnostjo se morejo določiti obveznosti države do zavaravancev. Projekt zakona o socialnem zavarovanju pride na prihodnje zasedanje zvezne skupščine. Predvideno je, da bo starostno zavarovanje zajelo vse ljudi, ki so v najemnem odnosu, ne glede na to, ali je bil doslej kdo zavarovan ali ne. Zajete bodo tudi vse tiste osebe, ki jim iz kakšnih koli motivov pripada redna pomoč. Pokojninsko zavarovanje bo državno, krito z bu-džetom.

Bremena države za socialno zavarovanje se bodo povečala tudi s povratkom naših izselencev, ki se na splošno v veliki večini že le vračati v domovino. Kdaj bo prišlo do recipročne konvencije z izseljeniškiimi državami in kake bodo te konvencije, je težko reči. Vprašanje zadržanih mora-mo posvečati vse večjo pažnjo kot doslej. Zdrugde so že postale močan činitelj v našem gospodar-skem življenju in uspešno rešujejo svoje naloge. Toda v marsikaterih združenjih, v nabavno-prodajnih in drugih, je zavlada nezdrav duh, ki nima nič skupnega z nalogo zdruge, da gospodarsko podpre delovno ljudstvo pri iz-boljševanju življenjskih pogojev.

Take pojave opazujemo posebno tam, kjer žive zadruge svoje življenje brez tesne zveze s krajevnim ljudskim odborom in z množičnimi organizacijami pred vsem pa s sindikati. Funkcije zdru-g se morajo vskladiti z interesi osnovnih ljudskih množic. Usposobiti se morajo, da onemogočajo špekulantskega trgovca, ne pa da same gredo isto pot.

Agrarna reforma je na terenu v glavnem izvedena, treba je še rešiti nekatere viseče probleme, popraviti nekatere napake in s tem zaključiti tisoč letni boj kmeta za svojo zemljo. Problem pa seveda s samo izvedbo agrarne reforme ni izrpan. — Treba bo, da bodo naši krajevni ljudski odbori preko kmetijskih odborov stali krepko ob strani kmetov, ki so zemljo dobili, tako z nasveti, kot z dejansko pomočjo. Ministrstvo kmetijstva pa bo na svojih vzornih posevstih ustvarjalo pogo-je za uvedbo umnega poljedelstva in posebno živinoreje, kar bo ogromno dvignilo življenjski standard našega kmeta. Posebna skrb ministrstva za kmetijstvo bo kot do slej posvečena kmečkim produktivnim združenjem, ki omogočajo združenim kmetovalcem boljše obdelovanje zemlje, večje uspehe in višji kulturni nivo vseh združenikov. Oblika kmetijske produktivne zadruge, ki jo bomo do-lej podpirali v vsem, naj postane poleg agrarne reforme pot do iz-boljšanja položaja našega kmeta, da bo ustvarjal čim več v svojo lastno korist in v korist skupnosti.

Problemi zdravstvene službe in zdravilišč so še vedno izredno pereči. Zaradi splošne izčrpanosti vojni let opažamo močan dvig tuberkuloznih obolenj. Z izrednimi krediti in z naporom vsega ljudstva moramo ustvariti pogoje za uspešnejše zdravljenje najširših plasti.

V zvezi s tem je tudi vprašanje dostojnega honoriranja naših marljivih specialistov in strokovnjakov za njihovo res požrtvovalno delo, prav tako pa tudi vprašanje izpolnitve mreže zdravstvene službe in njenega izboljšanja.

V začetku leta ni bilo predvide-vno, da bi mogli zadovoljiti plačani letni odmor za delovne ljudi. Uspehi v naši gospodarski obnovi nam omogočajo, da nudimo oddih v naših zdraviliščih in letoviščih lepemu številu naših udarnikov. Poleg tega pa bo Slovenija v svojih domovih nudila oddih tudi udarnikom iz vse Jugoslavije.

Za mobilizacijo še večjega delovnega elana, za dvig iniciativnosti, ki jo tako zelo potrebujemo pri reševanju perečih problemov, je izredne važnosti popularizaci-ja nalog, pred katerimi stojimo, kakor tudi diskusija o težavah, ki jih moramo zmagovati. — Potrebno je, da vsi naši aktivisti in funkcionarji govorijo o svojih nalogah in problemih z množicami, da v ničemer pred njimi ne skrivajo težav in skušajo prav s tem mobilizirati vse sile za premagovanje teh težav.

(Dalje prihodnjije)

Tovariš Edo Bregar - Don je  
izdelal tesnilo za parne cevi

bi jih doma ne mogli izdelati. Zbolelo me je, da bi mi ne znali napraviti tega, kar se lahko iz-de-la v inozemstvu. Kot sem se zagrizel pred meseci v izdelavo klobučevine in v študij tekstilij, tako sem se sedaj lotil z vso vne-mo študija tesnil.

Največje težave so bile v tem, da ni bilo mogoče nikjer dobiti kakršnega koli recepta, ker so inozemska podjetja svoje izume skrivala. V priročnikih in tehničnih knjigah inozemskih založb namreč previdno piše, da so v tesnilih poleg gume in azbesta uporabljene še neke primese samo zato da vpliva na lepoto in barvo izdelka. To pa seveda ni res. Svoje izdelke so hoteli zaviti v tajnost, da bi jih sami proizvajali, da bi imeli čim večji trg.

Ko sem stvari v glavnem pre-študiral, sem začel z poskusi. Topil sem gumo z bencinom, pridal azbesta in druge primese. Ki je bencin izhlapeval, ter je ostala guma pomešana z azbestom, sem gmoto primerno stisnil in dobil prvo tesnilo. Najvažnejše pa je bilo najti isti odstotek gume, kot ga ima nemški klingerit oziroma druga inozemska tesnila. V nekaj dneh sem tudi v tem uspel.

Svojo prvo tesnilo sem seveda takoj poskusil. Po naključju je prva tesnilka tako dobro obne-sla kot nemška, ki sem jo istočasno preizkušal na parovodu, čeprav je bila v resnici njena kva-liteta za 50% slabša od nemške.

Nato sem napravil najmanj še sto poskusov. Nekateri uspehi, največkrat pa nisem uspel, ker nisem imel prave gume. Z vztrajnim delom smo pred štirinajstimi dnevi svoje delo do potankosti spoznali in ga obvladali. Seveda izdelke nepravilno izboljšujemo. V kratkem času smo v izdelavi tesnil dosegli to, za kar so Nemci rabili 50 let.

Šla vsa čez dvorišče, skozi skladišče celuloze in prišla v ode-lek, kjer so nekoč izdelovali pa-pir, danes pa stojijo še zarjaveli stroji. Dva delavca sta bila ob stroju za izdelavo tesnilnih plošč, in pazila, da se gmota na sušilnem valju pravilno stiska. Tova-riš Don je nadaljeval:

"Delavci si prizadevajo, da bi

ga poleta naših množic. Opravi imamo z dvojnimi napakami. Na eni strani nas ovira balast starih nazorov in norm, na drugi strani pa zaletavanje naprej, preskakovanje razvojnih stopenj. Na eni strani prilagajevanje stari miselnosti, na drugi strani pa pozabljanje, da je naša družbena stvarnost, naša nova gospodarska struktura, zlasti v miselnosti ljudi še obremenjena s preteklostjo, s katero moramo računati, zato da bomo z njo lahko obračunali. Osnovna slabost je zaletavanje z ene skrajnosti v drugo. Imeti revolucionaren polet, pa istočasno znati koristno vključiti vse pozitivne elemente stare materialne osnove, znati vskladiti osebne materialne težnje z občo koristjo, to je sicer težko ali edino pravilno. Reševanje naših gospodarskih nalog je možno samo na tej osnovi.

Naši prosvetni politiki, kakor sploh vsemu našemu kulturnemu življenju, bomo tudi v bodoče morali posvečati vso pažnjo in storiti vse za to, da bo kultura dejansko postala last najširših ljudskih množic. Samo kultura, ki izhaja iz ljudstva in ki stremi h kulturnemu dvigu ljudstva na še višjo stopnjo, bo lahko postala vsebina življenja srečnega in svobodnega delovnega človeka. Že doslej smo imeli lepe primere visoke kulturne samodejavnosti našega ljudstva, kateremu je želja po kulturnem udejstevanju globoko u-sihrana. Paziti bomo morali, da s pravo pristno kulturno vsebino napolnimo vse oblike društvenega življenja in izrinemo vse lažne kulturne ostanke starega sveta.

Poleg naštetih osnovnih nalog pa stojimo seveda sredi mnogih perečih vprašanj, ki so sicer v teku reševanja, toda predstavljajo interes za najširše ljudske množice in katere bomo morali reševati v smislu splošnih načel na čim hitrejši, za ljudstvo čim boljše namene. Opozoril bi tu predvsem na probleme socialnega skrbstva in socialnega zavarovanja. Problem naših upokoencev je eden izmed najbolj žgočih socialnih proble-

mov. Delo na zveznem zakonu o socialnem zavarovanju se sedaj bliža h koncu. Problem je bil skrajno zamotan in težak zlasti zaradi tega, ker še nismo imeli ustaljene državne organizacije, ker še nismo smeli odločiti samo za delno zadovoljitev tistih, ki so bili doslej starostno zavarovani, ampak je bilo treba rešiti problem v celoti za vse ljudi, ki so v delovnih odnosih. Gospodarske pozicije naše države so sedaj že jasnejše in z večjo sigurnostjo se morejo določiti obveznosti države do zavaravancev. Projekt zakona o socialnem zavarovanju pride na prihodnje zasedanje zvezne skupščine. Predvideno je, da bo starostno zavarovanje zajelo vse ljudi, ki so v najemnem odnosu, ne glede na to, ali je bil doslej kdo zavarovan ali ne. Zajete bodo tudi vse tiste osebe, ki jim iz kakšnih koli motivov pripada redna pomoč. Pokojninsko zavarovanje bo državno, krito z bu-džetom.

Bremena države za socialno zavarovanje se bodo povečala tudi s povratkom naših izselencev, ki se na splošno v veliki večini že le vračati v domovino. Kdaj bo prišlo do recipročne konvencije z izseljeniškiimi državami in kake bodo te konvencije, je težko reči. Vprašanje zadržanih mora-mo posvečati vse večjo pažnjo kot doslej. Zdrugde so že postale močan činitelj v našem gospodar-skem življenju in uspešno rešujejo svoje naloge. Toda v marsikaterih združenjih, v nabavno-prodajnih in drugih, je zavlada nezdrav duh, ki nima nič skupnega z nalogo zdruge, da gospodarsko podpre delovno ljudstvo pri iz-boljševanju življenjskih pogojev.

Take pojave opazujemo posebno tam, kjer žive zadruge svoje življenje brez tesne zveze s krajevnim ljudskim odborom in z množičnimi organizacijami pred vsem pa s sindikati. Funkcije zdru-g se morajo vskladiti z interesi osnovnih ljudskih množic. Usposobiti se morajo, da onemogočajo špekulantskega trgovca, ne pa da same gredo isto pot.

Agrarna reforma je na terenu v glavnem izvedena, treba je še rešiti nekatere viseče probleme, popraviti nekatere napake in s tem zaključiti tisoč letni boj kmeta za svojo zemljo. Problem pa seveda s samo izvedbo agrarne reforme ni izrpan. — Treba bo, da bodo naši krajevni ljudski odbori preko kmetijskih odborov stali krepko ob strani kmetov, ki so zemljo dobili, tako z nasveti, kot z dejansko pomočjo. Ministrstvo kmetijstva pa bo na svojih vzornih posevstih ustvarjalo pogo-je za uvedbo umnega poljedelstva in posebno živinoreje, kar bo ogromno dvignilo življenjski standard našega kmeta. Posebna skrb ministrstva za kmetijstvo bo kot do slej posvečena kmečkim produktivnim združenjem, ki omogočajo združenim kmetovalcem boljše obdelovanje zemlje, večje uspehe in višji kulturni nivo vseh združenikov. Oblika kmetijske produktivne zadruge, ki jo bomo do-lej podpirali v vsem, naj postane poleg agrarne reforme pot do iz-boljšanja položaja našega kmeta, da bo ustvarjal čim več v svojo lastno korist in v korist skupnosti.

Problemi zdravstvene službe in zdravilišč so še vedno izredno pereči. Zaradi splošne izčrpanosti vojni let opažamo močan dvig tuberkuloznih obolenj. Z izrednimi krediti in z naporom vsega ljudstva moramo ustvariti pogoje za uspešnejše zdravljenje najširših plasti.

V zvezi s tem je tudi vprašanje dostojnega honoriranja naših marljivih specialistov in strokovnjakov za njihovo res požrtvovalno delo, prav tako pa tudi vprašanje izpolnitve mreže zdravstvene službe in njenega izboljšanja.

V začetku leta ni bilo predvide-vno, da bi mogli zadovoljiti plačani letni odmor za delovne ljudi. Uspehi v naši gospodarski obnovi nam omogočajo, da nudimo oddih v naših zdraviliščih in letoviščih lepemu številu naših udarnikov. Poleg tega pa bo Slovenija v svojih domovih nudila oddih tudi udarnikom iz vse Jugoslavije.

Za mobilizacijo še večjega delovnega elana, za dvig iniciativnosti, ki jo tako zelo potrebujemo pri reševanju perečih problemov, je izredne važnosti popularizaci-ja nalog, pred katerimi stojimo, kakor tudi diskusija o težavah, ki jih moramo zmagovati. — Potrebno je, da vsi naši aktivisti in funkcionarji govorijo o svojih nalogah in problemih z množicami, da v ničemer pred njimi ne skrivajo težav in skušajo prav s tem mobilizirati vse sile za premagovanje teh težav.

(Dalje prihodnjije)

"Ljudska Pravica"



